

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 17. junija 1982
Leto XXXIV. - Štev. 11
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
300 lir

Razmišljanje o volilnih izidih v Trstu

Upravne volitve so za nami. Naši bralci so že seznanjeni s številkami in odstotki, dobro vedo, kdo je zmagal in dko je bil poražen. Nam ne preostaja drugega, kot da zabeležimo nekaj vtisov za razmišljanje, ki ravnokar poteka v partijskih vrstah. Te dni se je že sestel deželni komite KPI za Furlanijo-Julijsko krajino, rezultate je ocenila tudi direkcija KP Italije, konec tedna pa se sestaja pokrajinski komite KPI za Trst. Pred tem, v četrtek zvečer, pa je bil aktiv sekcijskih tajnikov in aktivistov, na katerem je bila opravljena poglobljena analiza volilnih rezultatov. Pa ne zato, da bi si peli hvalnice ali lizali rane, pač pa da, kot je za komuniste tradicija, preverili naše šibke točke in skušali prilagoditi naše delo spremenjenemu ali potrjenemu razmerju sil v posameznem kraju ali rajonu mesta.

To, kar sedaj berete, je torej le razmišljanje v okviru te splošne politične razprave v partijskih vrstah, ne pa zaključni dokument ali vodilo za razpravo. O teh bomo poročali pozneje, ko bodo stališča dokončno izdelana.

Prva ugotovitev, ki se vsiljuje, je parabola Liste za Trst, političnega gibanja, ki je izbruhnil na površje takoj po podpisu osimskega sporazuma in v času vlad «narodne solidarnosti». Izražal je več teženj, ki so bile žive med tržaškim prebivalstvom. Šlo je za protestno gibanje, pa tudi za poskus instrumentalizacije nacionalističnih predsodkov, za nasprotovanje nekaterih tržaških slojev večji odprtosti do Jugoslavije in Slovencev, kakor tudi za radikalno nasprotovanje sistemu strankarskega pluralizama v Italiji. Vse to je našlo skupni imenovalec v gibanju «melonov», ki je sedaj trdno zasidrano v tržaškem družbenem in političnem življenju, saj zanje glasuje vsak četrti Tržačan. Zapisali smo «vsak četrti», čeprav je volilni odstotek LpT znatno višji in dosega tretjino. Res pa je, da je poleg «melonov», na zadnjih volitvah najbolj viden pojav belih, neveljavnih in vzdržanih glasov. Skoraj 40 tisoč volilcev tokrat tako ali drugače ni hotelo sodelovati pri izbiri svojih predstavnikov. Njihovih glasov ne računajo v odstotkih pri razdelitvi mest, vendar velja, da LpT predstavlja eno četrtino Trsta.

Res je tudi, da se je za «listo» zaustavil triumfalni pohod, ki ga je začela leta 1978. Ta pohod je bil tako zmagoslaven, da so voditelji «liste» pred volitvami izjavljali, da bodo prejeli absolutno večino 51% vseh glasov in tako vladali

povsem sami. To se ni zgodilo, nasprotno, LpT je izšla in volilne preizkušnje redimenzionirana, pa čeprav ne v zadostni in zadovoljivi meri. Izgubila je 4,5% glasov na pokrajinskih volitvah, na občinskih pa je rahlo nazadovala v primerjavi z že doseženimi rezultati. Dve občinski mesti je pridobila samo zato, ker je bila prva delitev občinskih svetovalcev na samem začetku njenega vzpona. Dejansko pa je z že doseženimi rezultati v letih 1979 ali 1980 računala na znatno večje število svetovalcev.

Sedaj se LpT ukvarja s problemom iskanja zaveznikov, ki jih (vsaj potencialno) ne manjka. Zdi se namreč, da se ji po vrsti ponujajo tako demokristjani, kakor tudi socialisti s svojimi manjšimi laičnimi privesci ali zavezniki.

Značilnost «nove liste», se pravi tiste, ki je izšla iz preizkušnje 6. in 7. junija, je predvsem odločen premik na desno. Prej je lahko zatrjevala, da predstavlja različne miselne in politične tokove, govorila je o «heterogenosti», sedaj pa je lahko vsakomur, na prvi pogled, jasno, da sta njeni svetovalski skupini v občinskem in pokrajinskem svetu zelo homogeni, saj jih sestavljajo skrajni desničarji in konzervativci, celo bivši ali priznani fašisti. Lahko torej zapišemo, da je «lista» tokrat pokazala svoje pravo lice znatno bolj kot kdajkoli prej.

Druga značilnost LpT je tudi ta, da je na tokratnih volitvah izgubila zaveznike. Prej so jo podpirali fašisti, independentisti in radikalci. Sedaj so ji ostali le fašisti, če ne računamo na nove zaveznike, ki se ji ponujajo, a ne zastoj.

Toliko o «listi». Na drugem mestu, po volilni moči, pride stranka neodločenih volilcev, tistih 40 tisoč, ki niso glasovali ali pa so oddali belo ali neveljavno glasovnico. Pojav ni nov za Trst, saj je značilen za vsa obdobja, ko pretresa naše mesto kriza perspektiv. Podobno smo zabeležili 15 tisoč belih glasovnic na volitvah jeseni 1966, takoj po zaprtju ladjedelnic sv. Marka in porazu tržaškega delavskega gibanja na šentjakobskih barikadah.

Teh 40 tisoč volilcev, ki ni volilo, mora biti — po našem mnenju — naša glavna skrb. Gre za ljudi, ki jih pretresa globoka miselna in politična kriza, a so kljub temu izrazili svoj protest. V kolikšni meri je mogoče njihov nihilizem spremeniti v pozitivne politične izbire? Vsaka naša sekcija bi morala skrbno proučiti pojav v svojem delokrogu in potegniti ustrežne politične in operativne zaključke.

KPI je tako formalno druga, dejansko

pa tretja politična sila v Trstu. Ne moremo zapisati, da je zmagala. Nasprotno, če primerjamo rezultat z geslom, ki smo ga vrgli v javnost med volilno kampanjo («Glasuj KPI, obrni stran») lahko mirne duše ugotovimo, da Tržačani niso za korenite spremembe, ker jih ne slutijo ali pa se jih še boje. Najbrž tudi zato, ker jim še ni jasno, kakšni so njihovi pravi interesi razvoja, sožitja, demokracije. Ali pa jim tega nismo znali povedati dovolj učinkovito.

Gotovo je, torej, da KPI rahlo nazaduje, dar pa je tudi vsedržavni pojav, ki očitno ni vezan samo na tržaške specifične razmere. Nasprotno bi lahko trdili, da v Trstu nazadujemo manj kot drugod v Italiji. V bistvu pa je nihanje naših glasov malenkostno, saj ohranjamo 12 občinskih in 7 pokrajinskih svetovalcev. Seveda ne gre prezreti dejstva, da je to naše doslej najbolj okrnjeno zastopstvo, kakršnega smo imeli po porazu leta 1978.

Če bi gledali na socialno sestavo našega volilnega zbora lahko trdimo, da je KPI odraz dveh manjšin: delavske in slovenske, pa še teh dveh ne v celoti, pač pa le v večjem, najbolj osveščenem delu. Slovenci in delavci (marsikdaj je to eno in isto) so tretji v Trstu manjšina, ki je nosilec interesov razvoja, obnove, sožitja in demokracije. Vprašati se moramo, kakšna in kolikšna zavezništa družbenega značaja morata ti dve manjšinski stvarnosti sklepati, da bosta zadobili vodilno vlogo, ki jim pritiče?

Če podrobneje analiziramo, kako so Slovenci glasovali za KPI, lahko mirno ugotovimo, da poprečno nekoliko nazadujemo, le redkokdaj napredujemo. Smo pač stranka absolutne večine slovenskih volilcev, kar se pozna tudi na preferenčni lestvici izvoljenih kandidatov. Ne moremo pa biti zadovoljni z rezultati nekaterih okoliških volilcev odločil za razpršitev svojih glasov na razne stranke in strančice: od «proletarske demokracije», katere edina zasluga je, da je KPI odvzela trinajsti mandat, sama pa ga ni pridobila, tja do republikancev ali Parovelovih «demokratičnih melonov». Del slovenskih socialistov je iz protesta zaradi Craxijevega popuščanja glasoval «Slovensko skupnost», ki je sicer okrepila svoje pozicije.

Glede glasov, oddanih «proletarski demokraciji» se bomo morali resno zamisliti ob tem, kako je glasovala slovenska mladina. Občutek imamo, da je dober del mladih Slovencev (podobno kot

njihovih italijanskih vrstnikov) oddalo svoj glas tej psevdorevolucionarni strančici, najbrž v neki radikalni neučakanosti in zaletavosti. Rezultati pa so sedaj na dlani... Njihovi glasovi so namreč v igri ostankov dali enega svetovalca republikancem v občinskem svetu, kjer so tako podvojili svoje predstavništvo. Nikako ne moremo reči, da so tako premaknili politično os proti levi. Kaj še!

Glede izida med slovenskimi volilci bi bilo vredno razmišljati tudi o «zunanjih vplivih» nanje, na ne povsem nepristranske «nasvete», pozive in pritiske, skratka na poskuse manipulacije iz nekih taktičnih razlogov, ki nimajo prav nič skupnega z našimi, pa tudi ne splošno manjšinskimi interesi. O tovrstni politiki nekega ožjega kroga na vrhu slovenskih organizacij bomo morali resno razpravljati in tudi ustrezno sklepati.

Zmagoslavje pojo socialisti, ki so na teh volitvah dobili nazaj skoraj vse glasove, ki so jih prejeli na volitvah leta 1975, ko je bila italijanska levica na pohodu. V Trstu so skoraj podvojili glasove in predstavnike. V tržaškem občinskem svetu bo odslej 5 socialistov, v pokrajinskem pa dva, kar je zavidljiv uspeh. Ugotoviti velja, da kaže sestava svetovalskih skupin na dobro težo slovenskih volilcev, ki so ostali zvesti tej stranki ne glede na njeno omahljivo

stališče do manjšinske problematike, pa tudi na socialistično levico, za katero so mnogi mislili, da je že mrtva in pokopana. Očitno se torej tudi med socialističnimi volilci nekaj premika in ni vse na liniji s taktičnimi ali strateškimi izbirami reformistične struje Bettina Craxija, v kateri so domala vsi slovenski socialisti.

Komunisti potrjujemo, da smo pripravljani na sodelovanje s PSI v okviru naporov za enoten nastop levece. V tem okviru smo tudi dali pobudo za srečanje pokrajinskih tajništva, da bi preverili možnosti nadaljnjega sodelovanja in skupih pobud za zares demokratične uprave v Trstu.

Krščanska demokracija je bila spet poražena, saj je nazadovala tako glede števila glasov, kakor tudi glede na število svojih svetovalcev. Vprašati se moramo, kam so šli ti glasovi. Verjetno je tudi tokrat prišlo do neke ozmoze: demokristjani so dajali kri LpT, slednja pa fašistom in drugim nacionalističnim listam. Eno pa je skoraj gotovo: KD nima pravice zahtevati zase vodilne vloge v tržaški politiki. Nerazumljivo bi tudi bilo, če bi ji to vodilno vlogo (ali «partnership») priznale druge demokratične sile, izhajajoč iz svojih protikomunističnih presodkov. KD nima (ali bi ne smela) imeti moralne pravice postavljati nepremostljivih pogojev ali zahtevati diskri-

minacijo te ali druge sile. Res pa je, da ni povsem izgubila svoje oholosti, tudi zato, ker ohranja močne pozicije v deželni upravi in v vladni koaliciji, kjer je vezala nase večino laičnih, socialističnih in drugih strank.

Fašisti so napredovali in pridobili enega svetovalca več, kar dokazuje, da je v Trstu nacionalizem še vedno živ in čil, pa čeprav nima perspektiv.

Ostale motilne liste niso dosegle rezultatov, z izjemo Parovela, oziroma «tržaškega gibanja», ki bo imelo po enega predstavnika v vsakem izmed izvoljenih svetov. Kako se bodo politično obnašali, ne vemo. Upati je, da ne bodo zatajili svojih priseg na račun omikanega sožitja tuživečih narodnosti.

To je, torej, nekaj misli ob zadnjih volilnih rezultatih. Na koncu bi morali napisati nekaj tudi o izvoljenih slovenskih predstavnikih. Ne bomo jih preštevali, predvsem zato, ker so bili izvoljeni na ločenih listah in v okviru različnih političnih programov. Za statistiko seveda velja, da imamo v občinskem svetu eno desetino svetovalcev. K temu velja dodati še to, da več kot polovica tega zastopstva odpade na KPI. Če je namreč ve obeh izvoljenih svetih (na občini in pokrajini) vsega devet izvoljenih Slovencev, velja tudi zabeležiti, da je med njimi pet komunistov. To je obnem razlog za ponos, pa tudi obveza.

Stojan Spetič

Kakšna «upravljalnost» neki...

Upravljalnost je grda beseda. Najbrž zato, ker je sploh ni v slovenskem pravopisu in je samo skrupčan prevod italijanske «governabilità». In tudi te besede ni v italijanskem slovarju, ker so jo skovali v zadnjih letih in to predvsem demokristjani in socialisti. «Upravljalnost» naj bi bil pojem, ki pomeni, da mora neko mesto (ali dežela, ali država) pač imeti neko vodstvo in da pravzaprav ni niti važno, kakšne programe ima: glavno je, da so pravi ljudje zraven. Naš pikri Ravel Kodrič je v neki svoji izjavi dejal, da se upravljalnost najlepše prevaja s terminom «razdeljevanje stolčkov». Prav ima, kajti po volitvah sta možni dve rešitvi: ali se določene sile dogovorijo za skupen program (naj bo napreden ali reakcionaren) in skupaj oblikujejo politično vodstvo mesta, druga pa je prav obratna: neglede na programske razlike se lahko «nekateri» stranke dogovorijo za razdelitev oblasti. To nekako po načelu, da je zalogaj očitno prevelik za majhna usta pa je bolje, če se jed razdeli med požeruhe. Lista za Trst je upala in razglašala, da bo imela v Trstu absolutno večino 51 odstotkov. Ni ji uspelo, saj je celo nazadovala, v občinskem svetu pa je kot zaveznike ohranila samo fašiste. Skratka: pred seboj ima dve možnosti — ali jo potisnejo v opozicijo ali pa se poveže s strankami, ki ne ogrožajo njene oblasti in jim zato prepu-

sti nekaj prestižnih mest. Da bi Lista spremenila svoje programske cilje, ni verjetno, kot potrjujejo izjave Cecovinja, Giuricina in drugih.

KPI je večkrat izjavila, da se ji zdi metoda izkanja «upravljalnosti» (razdeljevanja stolčkov za vsako ceno) zgrešena in nekorektna, predvsem pa nedemokratična. Zato komunisti predlagamo predvsem to, da vsi skupaj preverimo svoje resnične programe in tako ugotovimo, katere stranke zasledujejo vsaj sorodne cilje in kateri je najmanjšini skupni imenovalec neke koalicije.

KPI igra seveda z odkritimi kartami, kot je bila vedno njena navada. Zato je že pred volitvami povedala, katere so programske točke, ki se ji zdijo najpomembnejše in take, da bi ne sklopala zavezništva s silami, ki bi jih zavrnile v celoti. To so, preprosto povedano pravice Slovencev, antifašizem, skrb za gospodarski in industrijski razvoj mesta, sodelovanje na meji.

KPI poudarja tudi, da ne bo sprejemala — pri pogovorih — kakršnihkoli diskriminacij ideološkega značaja. To pomeni, da ne bo trpela protikomunističnih predsodkov, kakršne rada goji sicer poražena KD, ki vztrajno zatrjuje, da s komunisti noče imeti nič skupnega ali pa LpT, ki prav tako rada govori, da so komunisti zanjo «sovražnik št. 1». Tudi

ne sprejemamo protislovenskih diskriminacij, kjerkoli in kakorkoli. Vedno smo bili načelni in smo načelnosti najbrž tudi žrtvovali možnosti širjenja svojega vpliva na druge sloje mestnega prebivalstva, zato iz načelnosti odklanjamo misel, da bi lahko kdorkoli rekel, da se sicer strinja z našim programom, a da ni mogoče vladati s komunisti, ker tega nočejo demokristjani.

Toliko o naših stališčih. Že na prvih sejah izvršnega komiteja tržaške federacije KPI, deželnega komiteja KPI za Furlanijo - Julijsko krajino in, končno, na seji pokrajinskega komiteja KPI za Trst, ki se sestane prav te dni, smo poudarili, da velja naše prvo srečanje socialistom. To pa zato, ker navzlic vsem razlikam skupaj upravljamo okoliške občine, sodelujemo v sindikalnem in združnem gibanju. Skratka, odnosi na levi in predvsem med KPI in PSI, se nam zdijo velike važnosti. Če bi lahko našli skupen jezik tudi za pogovore z ostalimi silami, bi levica (široko vzeto) predstavljala dobro tretjino tržaške družbe. Nekateri govorijo, da ni mogoče diskriminirati ali prezreti «melonarskega» gibanja, ker ima ljudsko podporo. To pa so isti, ki pozabljajo, da vsak tretji Tržičan zaupa levi, ki je bila v našem mestu vedno zapostavljena. Tudi zato, ker je bila prepogosto ločena.

O poteku razgovorov, programskega

preverjanja in soočenja ter morebitnem sklepanju zavezništev bomo komunisti vsekakor seznanjali javnost, ker ne maramo skritih pogovorov za zaprtimi vrati in zgolj stike med vrhovi.

Kaj pa pravijo drugi?

Ne moremo reči, da bi slovenska javnost bila pravilno seznanjena s stališči in programi ostalih političnih strank. Gotovo je, da se že nekaj mesecev govorijo o možnosti sporazumevanja med LpT, KD in «laično-socialističnim blokom», ki naj bi (vsi skupaj) zagotovili «upravljalnost» mesta, torej razdelitev vplivnostnih območij in oblasti v tržaški občini in na pokrajini.

KD sicer zagonetno molči, vendar je že njen tajnik De Mita izjavil, da ne nasprotuje dogovoru z Listo za Trst. Mi smo večkrat izjavili, da bi dogovor med dvema poražencema, ali točneje, med dvema negativnima silama v Trstu bil pravo izzivanje javnega mnenja. Prepričani smo namreč, da je dobršen del volilcev zapustil KD in oddal svoj glas LpT prav zato, ker niso marali starih demokrščanskih sistemov vladanja. Zanje bi lahko rekli z izrekom «z dežja pod kap»: glasovali so proti KD, da bi se KD vrnila na oblast. In to Tombesijeva, zmerna in desničarska krščansko demokratska garnitura.

Verjetno se tudi demokristjani in «meloni» zavedajo, da bi njihovo zavezništvo bilo preveč škandalozno pred javnostjo. Zato potrebujejo kritje. To pa bi jim lahko dajal «laično-socialistični blok» (PSI, PSDI, PRI, PLI), ki skupaj razpolaga z devetimi občinskimi svetovalci in torej 15% glasov. Socialistični tajnik Pittoni je že nekajkrat dejal, da bi ta «blok» bil «četrti noga» sicer majave mize tržaške upravljalnosti. Deželni odbornik in član osrednjega vodstva PSI De Carli pa je v intervjuju za videmski «Messaggero» napovedal pogajanja za koalicije med «blokom» in Listo za Trst.

O tem, da so morda tudi druge možnosti in da bi lahko slonele prav na rezultatih programskega soočanja, ne govori nihče. Klic vpajočega v puščavi je samo glavni urednik tednika «Il Meridiano», ki je predlagal, da bi demokratične sile s programskim dogovorom izrinile Listo in njene ljudi v opozicijo.

O tem, da bi LpT lahko bila v opoziciji noče razmišljati nihče, ne na levi, ne na desni. In vendar so to isti, ki so odrekli (na vsedrjavni ravni, v parlamentu) pravico KPI, da sodeluje v vladi, čeprav je tedaj imela 34% glasov! Nikomur se ni zdelo škandalozno, da je tako velika ljudska sila ostajala v opoziciji. Nasprotno, od nje so vsi zahtevali, na z visoko stopnjo modrosti in odgovornosti nudi zunanje podpore, skratka, daruje kri zastoj. V sili smo storili tudi to in celo izgubili na popularnosti, na liniji «upravljalnosti» pa se sedaj petelinijo drugi, katerim naj bi ena desetina glasov dajala že pravico do predsednika vlade itd.

Kakorkoli že, v teku so resni politični manevri, ki ne zadevajo samo stolčkov, pač pa prihodnost našega mesta in njegovega demokratičnega razvoja. Sporazum LpT-KD-PSI in laiki bi namreč pomenil nov zasuk v tržaškem

političnem življenju. V imenu «upravljalnosti» bi po prvi «triletki» ostre dialektike in sporov med tržaškimi političnimi strankami prešli v obdobje sklepanja zavezništev, ki bi bila proti temeljnim interesom delovnih ljudi in slovenskega prebivalstva. Točneje, zavezništva in «upravljalnost» bi se ustvarjala na koži delovnih ljudi in slovenskega prebivalstva.

Čeprav je takorekoč že poletje, ni prav, da ljudje prepuščajo tako važne rešitve trem ali petim funkcionarjem tržaških političnih strank. Če imajo možnost vplivanja nanje, naj vplivajo. Njihove želje, ki so prišle do izraza tudi v nedeljo 6. in 7. junija, morajo biti zadoščene, ne pa zatajene v imenu abstraktnega pojma «upravljalnosti».

V tem okviru lahko odigrajo tudi Slovenci pomembno vlogo. Kot nas je domala vsak dan učil «Primorski dnevnik» imamo Slovenci tri stranke: KPI, PSI in SSK. Vse tri so izvolile tudi slovenske predstavnike. Toda to vsekakor ne zadostuje. Ob strogem spoštovanju samostojnosti vsake izmed teh strank menimo, da bi bilo prav, če bi slovenski interesi (za globalno zaščito, za kulturo enakopravnega sožitja, za konkretne upravne posege v korist šole, organizacij itd) prišli do izraza na programski ravni, že med pogajanjem. Tu nihče ne potrebuje nepoklicanih posrednikov. Od dobre volje članov vsake izmed teh strank je odvisno, kolikšno težo bodo ti problemi imeli v razgovorih in na zaključke teh razgovorov.

st.s.

Sveža trupla na dnu Atlantika

Vojna v južnem Atlantiku se je zaključila s predajo argentinskih vojakov, ki jih je britanska vojska oblegala v Port Stanleyu. V kratkem se bo na falklandsko otočje vrnil britanski guverner, angleška predsednica vlade Margaret Thatcher je že slavila zmago v spodnji zbornici, v Buenos Airesu pa se pričene spori, ki so utegnejo tudi privedi do zrušenja predsednika generala Galtierija.

Morda je to trenutek za mirno razmišljanje o zadnjih dogodkih na tem področju, pri čemer ne moremo mimo bridkega spoznanja, da je tudi tokrat vojna terjala življenja mladih ljudi v britanski in argentinski uniformi. Spor o suverenosti nad tem otočjem je rešilo orožje, torej razmerje sil, ne pa diplomacija, ki je imela tudi tokrat zvezane roke. To pa je nov dokaz globoke krize v mednarodnih odnosih, ko so nemočni tako Združeni narodi, kot tudi ostale skupine držav, med katerimi moramo omeniti tudi neuvrščene.

Kriza in nato vojna za posest falklandskega otočja je razdelila, tudi v Italiji, javno mnenje v dva tabora. Še kar glasen je bilo «filo-angleški», ki je lahko računel na emocionalni odnos ljudi tako do fašistične vojaške hunte argentinskih generalov, kakor tudi na sentimentalno prikazovanje angleške vojske, ki je preplula 13 tisoč kilometrov oceana, da bi osvobodila peščico svojih rojakov.

Se lahko zadovoljimo s tako, površno analizo? Mislimo, da ne. V svetu, ki noče poznati in priznati nekdanj veljavnih načel o pravici narodov na samoodločbo, je stvar s falklandskim otočjem vsekakor bolj zapletena in jo je treba poznati nekoliko globlje.

Prva ugotovitev je vsekakor ta, da nima nihče pravice reševati mednarodnih sporov s silo. Obsodbe vredna je torej

argentinska vojaška hunta, ki je iznenada napadla otoke in jih okupirala z geslom, da «osvobaja Malvine». Resnici na ljubo Malvine ali otočje Falkland niso bile nikoli argentinske. Bile so osamljeno in pusto otočje sredi oceana, 500 milj od argentinskih obal, kamor so se v preteklih stoletjih naselili evropski koloni. Najprej Španci, nato Francozi. Ti so, po francoski revoluciji in dekolonizaciji dobesedno prodali svoje posesti na falklandskem otočju španski kroni. Argentina pa je tedaj bila španska podkraljevina in se sklicuje na ta akt, ko zatrjuje, da ji pripada suverenost nad otočjem. Leta 1831 so otoke spet zavzeli Angleži in posest «pravno utemeljili» z eno izmed tolikih kolonialnih pogodb.

Falklandsko otočje je torej eden izmed primerov kolonialne preteklosti, ki ima drugod po svetu znatno pomembnejše primere. Med temi bi morali omeniti predvsem južno Afriko, kjer skupina angleških belopolnih kolonov s krutim rasističnim režimom zatira afriške domačine in razteza svojo kolonialno posest tudi na sosednje države, kot so Bocvana, Lesoto in Namibija.

Nič bolje pa se niso obnašali Argentinci. Ti so na Ognjeni zemlji in sosednjih otokih sistematično iztrebljali rdečekože domačine, tako kot so v severni Ameriki zgradili sedanjo sodobno industrijsko družbo v krvi stotisočev Indijancev. Človekoljubje pri tem nima prav nobene vloge in se nanj ne more sklicevati nobena izmed sprtih strani.

Eno pa je gotovo: na falklandskem otočju so odtlej živeli britanski podaniki, predvsem škotskega ali valeškega porekla. Skupaj jih je manj kot dva tisoč na ozemlju, ki meri za polovico Slovenije. Ljudje so tu pastirji (imajo skoraj milijon ovac, ki dajejo prvovrstno volno) ali ribiči. Povedati pa je treba, da so se bri-

tanci trudili, da bi ohranjevali otočje «etnično čisto», podobno kot delajo še danes v Avstraliji. Na otoke so Argentince sprejemali kvečjemu kot težake, dni narje, zidarje, vendar so jih morali po opravljenem delu nemudoma zapustiti. Incident je sprožil prav dogodek, ko je skupina dakih 50 argentinskih zidarjev med «likofom» dvignila lastno zastavo na gradbišču. Britanci so jih pregnali, Argentinci pa so dogodek izkoristili za svoj napad in zasedbo otočja.

Sklepu o zavzetju otočja je botrovala

predvsem kriza vojaškega režima v Argentini. Na desetisoče «desaparecidos», skrivnostno izginulih nasprotnikov režima, strahotna gospodarska kriza, končno še podrejenost Reaganovi politiki v srednji Ameriki: vse to je globoko pretreslo argentinsko družbo. Še red nekaj meseci je Reagan skušal doseči dogovor, naj bi Argentina postala «žandar» latinske Amerike po naročilu iz ZDA. Hunti v Buenos Airesu je dajal orožje in opremo, v zameno pa bi argentinski marinci šli v Salvador in

Gvatemalo pobijati levičarske gverilce. Zunanji minister Costa Mendez in Ronald Reagan sta še oktobra v San Franciscu sveto prisegala «večno zavezništvo v boju proti komunizmu».

Morda so argentinski vojaki zares verjeli ameriški gospodarjem, da jih bodo podpirali v vsaki pustolovščini. Tako so sprožili napad na falklandsko otočje, najbrž v upanju, da jim bodo ZDA pomagale pri iskanju neke rešitve. Verjetno bi se zadovoljili s «solastništvom» in pravico do naseljevanja.

Zadržanje ZDA pa je bilo drugačno od onega, ki so si ga pričakovali v Buenos Airesu. Zunanji minister Haig je sicer začel diplomacijo na relaciji London-Buenos Aires, pozneje pa se je izkazalo, da je v glavnem zavlačeval, dokler ni britanska «task force» priplula s polno paro do otokov. Tedaj so se ZDA postavile na stran Velike Britanije brez vsakršnega pridržka. Generalom v Buenos Airesu ni ostalo drugega, kot da so na vrat na nos pozabili na svoj zagrizeni antikomunizem in da so sprejeli solidarnost (a samo v besedah) SZ ter Kube. Vedeli so tudi, da jih podpira vsa Latinska Amerika, kot en sam mož, začeni z Nobelovim nagrajencem za mir in sicer zagrizenim nasprotnikom vojaške diktature Galtierija, Perezom de Esquivelom, tja do Nobelovega nagrajca za leposlovje, marksista in revolucionarja Garcio Marqueza.

Vprašati se moramo, seveda, zakaj so narodi Latinske Amerike, kot en sam mož, podprle boj Argentine. Najbrž ni šlo za malvinske otoke, pač pa za stoletna ponižanja in brutalno kolonialno izkoriščanje, ki so ga ti narodi doživeli pri ameriških in evropskih državah. Stoletje so že kolonialni ali polkolonialni privesek ZDA ali Velike Britanije, tokrat pa jim bivši gospodarji niso vrgli kost, pač pa so pokazali gorjačo. Narodni ponos latinsko-ameriškega naroda je zaživel, pa čeprav v solidarnosti za sicer osovraženo vojaško diktaturo. Še več, nekateri so v tem trenutku videli celo možnost spremembe režima v Argentini, ki je zares obljubljal demokratizacijo, da bi dosegel čimvečjo narodno enotnost in družbeno premirje. Nekaj se je vsekakor pričelo premikati.

Vsega tega pa v Londonu in Washingtonu, pa tudi v drugih evropskih prestolnicah, niso videli in niso hoteli razumeti. Velika Britanija ni šla na pogajanja z voljo po sporazumu, prav nasprotno. Dokaz za to je predvsem v dejstvu, da na pogajanjih ni nikoli sprožila zamisli o neodvisnosti otočja, ki bi ne bilo ne argentinsko, ne britansko, pač pa samostojno, kot toliko drugih malih držav. Verjetno bi ta predlog dosegel nekako soglasje in bi prizanesel človeštvu tudi to vojno. Toda Thatcherjeva je hotela vojno za vsako ceno. Svetu je hotela dokazati, da je Velika Britanija samostojna velesila, s katero morajo voditi račune vsi, tudi tisti, ki so na to pozabili. Od tod tudi sklep, da so britanske ladje imele na krovu tudi jedrske bombe. Najbrž bi jih ne uporabili, vendar so to objavili, da bi nihče ne pozabil, da spada tudi London v «klub jedrskih velesil».

In ni dovolj. London in Washington

Koliko od teh mladih vojakov se ni vrnilo?...

sta hotela dokazati tudi, da se mora zahodna Evropa podrediti blokovski logiki zavezništva in lojalnosti. Ni smela imeti samostojnih stališč, niti pobud za diplomatsko rešitev spora. Zato je London terjal gospodarske sankcije proti Argentini, da bi pa bilo ponižanje Evrope čim večje je istočasno sprožil spor o britanskih prispevkih v EGS. Ponižanje je morala doživeti Španija, ki je prav tedaj vstopala v NATO, čeprav je bila s srcem in dušo na strani Latinske Amerike.

Verjetno je, da so se v nečem zmotili tudi v Washingtonu. Upali so, da bo Latinska Amerika prej ali slej klonila ameriškemu gospodarskemu in vojaškemu pritisku. To se pa doslej ni zgodilo, čeprav ni izključeno, da bomo v prihodnjih mesecih priča zaporedju filoameriških vojaških udarov (golpe) vzdolž Latinske Amerike, predvsem v nepokorjenih deželah.

Italija se je najprej pridružila sankcijam proti Argentini, ko je menila, da pomeni to pritisk na hunto, naj umakne svoja čete z otokov in pristane na pogajanja. Ko pa je spoznala, da so se poga-

janja pričela in da Velika Britanija pripravlja vojni pohod, so bile sankcije zares nepotrebne in celo škodljive. Konec koncev se moramo danes vprašati, kakšno logiko predstavljajo te sankcije. Izrekli so jih za Poljsko, prav v trenutku, ko bi potrebovala mednarodno gospodarsko solidarnost, niso pa jih izrekli proti Izraelu, ki je v Libanonu začel nov genocid palestinskega ljudstva. Da o sankcijah proti južni Afriki sploh ne govorimo, čeprav zaseda ogromno državo, kot je Namibija, in že dolga leta brezskrbno mori tamkajšnje domačine.

No, sedaj je orožje utihnilo. Kaj pa jutri? Falklandsko otočje ostaja 500 milj od argentinske obale in 13 tisoč milj od Velike Britanije. Ta si ne more dovoliti, da bi vzdrževala v južnem Atlantiku svoje bojno ladjevje, niti ne more tvegati, da bi zavarovala Izraelu hrbet in še to zelo poceni. Izrael je namreč vrnil Egiptu peščeni in skalnati sinajski polotok, v zameno pa si je zagotovil dvoje: Egiptovsko naklonjenost in obenem trdno zasidranost v ameriškem vplivnem področju. Simbolično je prozahodno uvrščenost Egipta označila «mirovna sila» na Sinaju, ki je ne sestavljajo «modre čelade» OZN, pač pa vojaške sile zahodnega bloka in med njimi ZDA ter Italija.

Campdavidski mir je torej zvezal roke Egiptu, največji izmed arabskih držav, obenem pa sprostil izraelsko agresivnost do ostalih arabskih sosed. Beginova vlada je morala samo paziti, da to agresivnost dozira skladno z interesi svoje velike zaščitnice, se pravi Združenih držav Amerike. Tako smo bili priče zaporedju dogodkov, ki dokazujejo, da gre za izraelski strateški načrt dolgoročnega značaja.

Pogodba iz Camp Davida je določala, da bodo domačini na zasedenem arabskem ozemlju (torej Cisjordaniji in pri Gazi) uživali posebno avtonomijo. Trojna ameriško-izraelska-egiptovska pogajanja pa so pokazala, da ni nihče resno mislil na resnično samoupravo palestinskega ljudstva, kaj še, da bi na tem ozemlju nastala samostojna palestinska država.

južnega Atlantika s trupli stotin, morda tisočev mladih ljudi.

Morda bo otočje dobilo neodvisnost, morda bo nevtralizirano in podvrženo zaščiti «modrih čelad» ali kakega drugega mirovnega zbora. Najbrž bi bilo najbolje, če bi tak mirovni zbor sestavljali Angleži in Argentinci, čeprav je to sedaj skoraj nemogoče. Med njimi je sedaj prepaj poln krvi.

Prej ali slej bodo morali rešiti tudi problem možnosti naseljevanja delovne sile (pa čeprav omejeno) na to otočje, ki ne more ostati rezervat Škotov in Valežanov, kamor hodijo argentinski zidarji ali dninarji služiti kruh kot «zdomci».

Končana je nova, ena izmed tolikih vojn zadnjih let. V njej so vojaki preizkušali najsodobnejše orožje, elektronsko vodenje rakete, vohunske satelite in podobno.

Morda je kdo izmed bralcev «navijal» za Argentino ali za Angleže. To pravzaprav niti ni važno. Brdsko spoznanje je namreč predvsem to, da se je svet za nov korak približal katastrofi.

Množični pokol palestinskega ljudstva trka na zavest omikanega človeštva

Rodomor palestinskega ljudstva v Libanonu nas navdaja z zaprepaščenjem in ogorčenostjo. Kajti čedalje bolj se zavedamo, kako relativne so tudi v svetovnem javnem mnenju vrednote, kot so neodvisnost držav in pravice malih narodov. Vse mora namreč prestopiti izpite in analize blokovskih interesov. Ko gledamo na televizijskih zaslonih divjanje izraelskih čet v Libanonu in v okolici Bejruta se nam nehote vsiljuje misel, da se svet ni zganil. «Demokrati», ki so točili grenke solze za usodo poljskih delavcev in škotskih pastirjev na falklandskem otočju, so tokrat močno zamižali in si zatisnili ušesa, da bi ne videli pobitih otrok in ne slišali presunljivega ječanja palestinskih mater. Kje so «meje ločnice» demokratične in občečloveške občutljivosti? Nanje so legla blokovska pogojevanja: vse, kar dela Zahod, je dobro, vse, kar delajo na Vzhodu je slabo. In če Izrael s podporo vodilne velesile zahodnega sveta uničuje palestinski narod tako, kakor so nacisti uničevali Jude, ni vreden obsodbe, niti javnega ogorčenja, kaj šele gospodarskih sankcij. Te so oklicali v zahodni Evropi za Poljsko in Argentino, čeprav je Izrael pokončal v enem dnevu toliko človeških življenj, kolikor jih generala Jaruzelski in Galtieri nista in ne bosta ves čas svojega vladanja.

Beginova vlada je že zdavnaj sklenila napasti Libanon in uničiti palestinsko gverilo. To izhaja iz same logike miru, ki so ga podpisali v Camp Davidu že pokojni egiptovski predsednik Anvar el Sadat, izraelski premier Begin in ameriški

predsednik Jimmy Carter. Mirovna pogodba je bila namreč od samega začetka nepopolna, saj je zadevala samo dve državi (Izrael in Egipt), ne pa ostalih arabskih sosed Izraela. Pogodba ni zagotavljala trajnega miru, pač pa je le zavarovala Izraelu hrbet in še to zelo poceni. Izrael je namreč vrnil Egiptu peščeni in skalnati sinajski polotok, v zameno pa si je zagotovil dvoje: Egiptovsko naklonjenost in obenem trdno zasidranost v ameriškem vplivnem področju. Simbolično je prozahodno uvrščenost Egipta označila «mirovna sila» na Sinaju, ki je ne sestavljajo «modre čelade» OZN, pač pa vojaške sile zahodnega bloka in med njimi ZDA ter Italija.

Campdavidski mir je torej zvezal roke Egiptu, največji izmed arabskih držav, obenem pa sprostil izraelsko agresivnost do ostalih arabskih sosed. Beginova vlada je morala samo paziti, da to agresivnost dozira skladno z interesi svoje velike zaščitnice, se pravi Združenih držav Amerike. Tako smo bili priče zaporedju dogodkov, ki dokazujejo, da gre za izraelski strateški načrt dolgoročnega značaja.

Pogodba iz Camp Davida je določala, da bodo domačini na zasedenem arabskem ozemlju (torej Cisjordaniji in pri Gazi) uživali posebno avtonomijo. Trojna ameriško-izraelska-egiptovska pogajanja pa so pokazala, da ni nihče resno mislil na resnično samoupravo palestinskega ljudstva, kaj še, da bi na tem ozemlju nastala samostojna palestinska država.

Izraelci so od samega začetka izjavili, da ne bodo priznavali palestinske osvobodilne organizacije PLO, ki jo vodi Jaser Arafat. Organizirali so občinske volitve na zasedenem arabskem ozemlju, najbrž v upanju, da bodo v izvoljenih občinskih možeh našli nove, zmernejše sogovornike. Tu so se zmotili. V večini arabsko-palestinskih mestih so zmagale liste komunistične partije Izraela, v kateri je organiziran dobršen del palestinskih domačinov. Izvoljeni župani v Betlehemu, Nablusu, Ramallahu, Nazaretu in drugod so poudarili, da zastopajo palestinski narod in posredno priznavajo vodilno vlogo PLO. Od tistega trenutka dalje se je v Cisjordaniji pričelo preganjanje županov, občinskih upraviteljev, profesorjev in študentov na šolah in univerzah. Izraelska okupatorska vojska je sistematično zatirala vsako manifestacijo in uvedla na zasedenem ozemlju resničen teror. Vse to je spremljala kolonizacija arabskega ozemlja z nasilnimi odkupi, razlašanjem in priseljevanjem izraelskih kolonov. Ob vsakem večjem arabskem središču so zrasla izraelska naselja, tako na Sinaju, v Cisjordaniji in celo na golanski planoti.

«Normalizacija» okupiranih področij pa ni bila dokončna, saj je Izrael vedel, da deluje izven tega področja močna in organizirana palestinska vojska. Sprva so palestinski bojavniki bili pregnani (1967) v Jordanijo, kjer so jih beduini kralja Huseina množično poklali v «črnem septembru» 1970. Tedaj se je glavnina palestinske vojske preselila v

Taki prizori so v Libanonu, žal, nekaj običajnega

južni Libanon, kjer je sklenila tesno zaveznitvo z napredno arabsko vojsko. Iz južnega Libanona so Palestinci izvajali motilne gverilske akcije v Izraelu, predvsem pa so razvili široko diplomatsko akcijo v svetu. Organizacija združenih narodov je priznala, kljub ameriškim pomislekom, predstavništvo PLO. Zahodna Evropa je začela navezati stike z Arafatovimi ljudmi, Sovjetska zveza in vzhodne države pa so, kakor tudi sicer gibanje neuvrščenih, že podpirale palestinsko organizacijo in njene napore za ustanovitev nove palestinske države.

Tedaj je prišlo v ZDA do preokreta. Za predsednika je bil izvoljen Ronald Reagan, ki je dal novega zagona izraelski agresivnosti (pri tem najbrž računa tudi na volilno podporo močne židovske skupnosti v ZDA, ki je doslej podpirala demokrate). Reagan je najprej sprožil mednarodno «idejno» (obenem pa tudi oboroženo) kampanjo proti «mednarodnemu terorizmu». Tej kampaniji je nasedel marsikdo tudi v naši državi. Reagan je tedaj razglasil teorijo, da so za krizna žarišča v svetu krive «teroristične organizacije», ki (seveda) delajo po «moskovskih ukazih». Reagan je pri tem spretno pomešal prave teroriste in razna osvobodilna gibanja. Zanj so bile rdeče brigade isto kot salvadorska gverila, palestinsko gibanje pa isto kot skrajno desničarski ali skrajno levičarski teroristi v Evropi. Begin je komaj čakal na to, saj je imel moralno oporo za likvidacijo palestinskega vprašanja s silo.

Že več mesecev so palestinski voditelji opozarjali svetovno javnost na možnost izraelskega napada na Libanon, sicer suvereno, vendar že globoko destabilizirano deželo, kjer delujejo, poleg palestinske vojske tudi skrajno desničarske in filoizraelske sile. To so, na primer, krščanski maroniti in falangi-

sti, med katerimi je našel zatočišče in možnost urjenja tudi marsikateri italijanski ali celo tržaški fašist.

Palestinci so večkrat opozorili na to, a jim svet ni prisluhnil. Izraelska vlada pa je medtem sistematično uresničevala svoje načrte in izkoriščala vsak trenutek, ko je bila pažnja svetovne javnosti odvrnjena od Bližnjega vzhoda. Državni udar na Poljskem je bil, na primer, priložnost za aneksijo golanskega višavja, ki je sicer sirska last, za Izraelce pa je strateške važnosti, saj omogoča popolno vojaško nadzorstvo nad sirskega glavnim mestom Damask.

Tokrat pa je Izrael izkoristil zaostritev vojne v južnem Atlantiku, da je udaril z vsemi svojimi silami, dobro vedoč, da ima pred seboj slabo oborožene Palestince. Ti so bili natrpani v svojih taboriščih, pod nadzorstvom sirske «mirovne sile» in «modrih čelad». Bili so brez težkega orožja (razen par tankov) in brez letal. Skratka, imeli so puške in strojnice, morda nekaj minometov. Bojevniki pa so živeli z družinami, starci, ženami in otroci, glavni stan PLO pa je deloval v Bejrutu. Izraelska vojska je torej vedela, da bo pohod do Bejruta lahka stvar, razen če bi se ji ne postavila po robu Sirija s svojo armado.

Toda Sirci niso imeli prostih rok. Če bi poslali svojo vojsko na fronto v Libanon, branit Palestince, bi jih Izraelci napadli z golanskega višavja in bržkone v nekaj dneh zasedli sam Damask. Jordanski kralj Husein se je lahko samo muzal ob misli, da nekdo nadaljuje pokol Palestincev, ki ga je sam pričel pred desetimi leti. Egipčani pa itak niso nikoli marali Palestincev. Bili so le drobiž, s katerim so plačevali račune medsebojnega dogovarjanja.

Na splošno velja, da Palestinci nimajo veliko prijateljev med Arabci. Vsi sicer svečano izjavljajo, da jih podpirajo, v resnici pa so trn v peti vsem arabskim

režimom, bržkone tudi zato, ker so preveč revolucionarni in bi samostojna Palestina pomenila za arabski svet to, kar pomeni Kuba za Latinsko Ameriko. Tega pa se boje tudi razni šejki, sultani ali muslimanski voditelji. Razredni interesi so vedno močnejši od narodnih!

Tako so Izraelci lahko napadli Libanon, zasedli ves južni del in pričeli sistematični genocid palestinskega naroda. V stekleni palači v New Yorku so ZDA s svojim vetom preprečile vsak mednarodni pritisk, v Versaillesu pa so zvezale roke tudi evropskim državam.

Očitno je Reagan taktično računal, da bodo Palestince podprli samo iz Sovjetske zveze. Vedel pa je, da SZ ne more tvegati svetovne vojne zaradi krize na Bližnjem vzhodu, da bi pa njena solidarnost prisilila svetovno javno mnenje k klasični polarizaciji zahod-vzhod, ki se je sicer podrla prav ob vojni za Malvine.

Tako smo vsi skupaj nema pričla vnebovpijočim zločinom nad nebogljnim narodom, ki se desetletja bori za najpreprostejšo izmed pravic — za lasten obstoj in za lastno državo. Za «omikani» svet pa je ta pravica relativna. Priznava jo dvem tisočem Škotom na Falklandih, ne pa poldrugemu milijonu Palestincev, ki so jih izraelski priseljenci pogнали s svoje zemlje.

Morda bi kazalo povedati še nekaj. Palestinsko gibanje je na samem začetku obstoja imelo povsem drugačen cilj. Borilo se je za enotno državo Judov in Palestincev, za enakopravno sožitje pod isto streho, izpod katere bi pregnali izraelsko varianto rasizma - sionizem. Stoletja so Palestinci živeli skupaj z Judi na isti zemlji, razdelili in sprli jih je kolonializem Velike Britanije in pozneje vpliv veselih na strateško važni Bližnji vzhod. Ta program ohranja še danes KPI Izraela, vendar nima prave podpore pri izraelskih državljanih, predvsem tistih (teh je več kot polovica), ki so se priselili iz Amerike in Evrope.

Zamisel o samostojni palestinski državi je torej kompromis, primer popuščanja Palestincev, ki so se neka-ko sprijaznili s tem, da jim okoliščine ne omogočajo vrnitve na rodno grudo, kjer so živeli in umirali njihovih dedje. Samostojna palestinska država bi namreč morala nastati na področju zraven Jordana, torej zahodno od Jeruzalema, ki bi postal istočasno prestolnica obeh dežel — Izraela in Palestine, hkrati pa «odprto» mesto za romarje krščanske, muslimanske in judovske veroizpovedi. Tudi ta zamisel ne uživa podpore za Zahodu in v Izraelu. Begin in Reagan sta večkrat poudarila, s tihim pristankom mnogih arabskih voditeljev, da bi samostojna Palestina bila «sovjetski satelit».

To vsekakor ni res, saj je PLO član gibanja neuvrščenih. Vendar pa je vsa ta logika zgrešena. Če bi samostojno palestinsko državo podpirali tudi v Ameriki in zahodni Evropi, bi ne čutila potrebe po podpori v SZ. Res pa je, da Palestinci trenutno nimajo podpore na Zahodu, medtem ko jo imajo v Moskvi in v gibanju neuvrščenih. O tem, ali se splača slepo slediti vsaki ameriški potezi, bi morala — tudi tokrat — razmišljati Evropa.

Goriški občinski svet

Komunisti kritično posegli v razpravo o proračunu

Povsem jasno je bilo, da bo goriški občinski svet izglasoval proračun za leto 82, saj razpolaga večina, ki upravlja občino, z 29 glasovi na 40 svetovalcev (večino sestavljajo KD, PSDI, PSI, PRI in SSK). V obširni in živahni razpravi pa se je jasno izkazalo, da takšna večina, kljub veliki številčni premoči (opozicijo sestavlja 7 svetovalcev KPI, 3 svetovalci MSI in svetovalcev PLI), ni marmornati steber, na katerem varno sloni goriška občina z vsemi občani.

Nasprotno, pokazalo se je, da stranke, ki zasedajo odborniška mesta, upravlja sedanjo koalicijo v dokaj razburkanih vodah in da zato nujno trpi občina, skratka, težko je reševati velike probleme, če ni med upravitelji prave sloge.

To, da koalicija ne preživlja idiličnih dni, se je pokazalo tudi med proračunsko razpravo. Iz vrst svetovalcev, ki podpirajo občinski odbor, so prihajale zelo hude kritike na odbor sam in tudi na posamezne odbornike. Slišali smo lahko obtožbe, kot sta nesposobnost ali pa delo v lastno korist, oziroma klientelarno vodenje določenega odborništv. Trenja med strankami koalicije niso sicer nova, dovolj je, da poznamo goriško afero za izvolitev predsednika tamkajšne Krajevne zdravstvene enote. V samem občinskem svetu pa je bilo veliko prepira tudi za mnogo manj pomembna mesta. Ni čudno torej, če so ob zaključku proračunske razprave politične sile koalicije jasno govorile o preverjanju. Glasovalne izjave so bile sicer, po odgovoru župana Scarana na številne posege, dokaj pomirljive, proračun je bil sprejet, bistvena politična in ne samo politična vprašanja pa ostajajo odprta, saj preverjanje ni nastalo iz nič.

Komunisti smo v razpravo o proračunu goriškega občinskega sveta posegli kritično, a hkrati dali našim posegom ton, ki ne pomeni polemiko zaradi polemike. Jasno smo povedali, da občinski odbor ne zna s pravo močjo in z dovolj jasnim programom prijeti za krmilo občine, ki je v hudi krizi. Analizirali smo gospodarsko krizo, katere simbol in tudi kruta realnost je Podgorska predilnica, ki ji grozi zaprtje.

Analizirali smo socialne probleme, kulturne in seveda politične. Poudarili smo, kako so bili odnosi večine do manjšine nekorektni, za Slovence je že kar »zgodovinska« izvolitev predstavnika MSI v briško gorsko skupnost, kamor je prišel z nekaterimi glasovi večine. Hude bitke so se odvijale tudi ob imenovanjih predstavnikov v razna telesa, kjer je bilo jasno, da bi se marsikdo rad izognil prisotnosti manjšinskih predstavnikov.

Ob vseh teh kritikah pa smo komunisti odprli tudi načelno vprašanje krajevnih uprav in samih občin, ki so vedno manj avtonomne pri upravljanju, bodisi

zaradi kompetenc bodisi zaradi finančnih problemov. Jasno smo povedali, da je treba ubrati pot, ki ne pomeni samo birokratskega vodenja obstoječega in pa zbiranja konsenzov s strani strank, ki so v občini. Zavzeli smo se za to, da bi občina dejansko zaživela z občani in da bi privabila k delu čimširše plasti prebivalstva in to na konkretnih programih in problemih.

Rajonski sveti bi morali tako dejansko sodelovati pri reševanju problemov in ne ostati telesa s skromnimi kompetencami in brez pravih delovnih perspektiv. Občina bi morala stimulirati tudi različne stvarnosti, od društev, organizacij pa do posameznikov, da bi pomagali pri reševanju problemov. Sama struktura občinskih služb bi morala postati bolj elastična in manj birokratska in piramidalna. Ustvariti je treba torej konsens med ljudmi in biti med ljudmi. Treba je izkoristiti potenciala, ki jih Goriška nudi na raznih področjih in ne ostati zaprti v Palači. Veliko vlogo pri tem imajo tako tudi občinske komisije, ki pa bi se jim marsikateri odbornik rad izognil. Vprašanje, ki smo ga komunisti odprli je kompleksno, potrebno ga je izdelati in marsikateri svetovalec večine je izvajanja komunističnih svetovalcev poslušal z veliko pozornostjo, čeprav so zaključki pokazali, da velikih novosti pri upravljanju ne bo.

Dotaknil bi se še vprašanja Slovencev. Treba je povedati, da je župan v

svojem začetnem poročilu in tudi pri zaključkih poudaril vlogo Slovencev na Goriškem. Dejal je, da je treba zaščititi naše kulturne in jezikovne značilnosti in da pomenimo obogatitev za vso goriško stvarnost.

Komunisti pa se zavzemamo za to, da bi tudi glede Slovencev občina aktivneje posegala in obravnavala naše probleme bolj razčlenjeno, saj nismo le jezikovna in kulturna entiteta, ampak tudi gospodarska, družbena itd. Naj samo zapišemo, da je občinski svet komaj pred kratkim imenoval člane komisije za slovenska vprašanja, čeprav bi jih moral že leta 1980.

Tudi komisija sama bi morala imeti večjo težo in v tem smislu smo komunisti že predstavili nove predloge.

Predstavniki SSK pa naj ne zameri komunistom in nas naj ne označuje za demagoge, ko zahtevamo jasnejša in bolj razčlenjena stališča glede manjšine. Med drugim vemo, kakšen je zakonski osnutek KD glede zaščite manjšine. Pa tudi trditev, da bo o tem odločal parlament in da ima občina malo kompetenc je le delno resnična, saj je od krajevnih stališč veliko odvisno, kakšen bo zakon za Slovence. Prav zato smo komunisti v goriški občini zelo pozorni in zahtevni, saj vemo, da imajo danes splošne obljube in priznanja relativno vrednost; lahko namreč pomenijo tudi zakonski osnutek KD...

A.M.

NAŠE ŠOLE

Ob vpisih v slovensko šolo v novem šolskem letu

8. maja so poimenovali poklicni zavod za industrijo in obrt po znanemu slovenskemu znanstveniku in leposlovcu, Jožetu Štefanu.

Zgodovina tega zavoda je dokaj zanimiva. Zavod je v svojih prvih obrisih začel delovati pred enajstimi leti, in to v okviru italijanskega tovrstnega zavoda »Galvani«.

Za njegovo otvoritev se je dolgo zanimal v peti mandatni dobi takratni slovenski poslanec KPI, Albin Škerk, ki je najprej zamislil o ustanovitvi te vrste šole tudi za Slovence, izpričal ministru za javno vzgojo, potem vprašanja, ki ga je predložil v zbornici 22. julija 1969.

Kasneje je o vprašanju razpravljala tudi italijansko-jugoslovanska mešana

komisija za izvajanje Londonskega sporazuma.

Odvili so se posegi na raznih sedežih tudi v krajevnem merilu. Poslanec Škerk in pokrajinski šolski odsek KPI sta posegla večkrat pri šolskem skrbniku v Trstu, dočim je Sindikat slovenske šole s svoje strani samostojno nastopal.

Tudi kasneje je poslanec Škerk posegel pri ministru za javno vzgojo in 26. julija 1970 je naslovil na takratnega ministra za zunanje zadeve, poslanca Alda Mora, pismo, s katerim je uglednemu državniku obrazložil potrebo po te vrste zavodu za slovensko mladino v Italiji.

Dne 27. julija 1970 je Minister Moro ugodno odgovoril na Škerkov poseg.

Tako so končno jeseni 1970 merodaj-

ne oblasti, čeprav z znatno zamudo, ustanovile prvo osnovo zavoda. Zamuda, ki ni dopustila rednega začetka ob novem šolskem letu, je seveda neizbežno negativno vplivala na število vpisanih dijakov, vendar je zavod le začel svoje življenje: pri italijanskem zavodu «Galvani» so namreč šolske oblasti otvorile slovenske razrede.

Kmalu se je slovenski del zavoda «Galvani» močno razmahnil in so se razredi številčno obogatili.

Postopno se je začela vedno izrazitejše postavljati potreba po samostojnem slovenskem zavodu.

Sledila je doba dolgih nastopov in posegov na vseh možnih sedežih, romanja v Rim, vsestranskih pritiskov. Prizadevanje učnega osebja, staršev in dijakov samih je podprl sindikat slovenske šole. Vsa slovenska javnost se je odločno zavzela za slovenski zavod. Še zlasti sta se v tem okviru zavzeli KPI in Zveza komunistične mladine, ki sta mnogokrat posegli pri šolskem skrbniku, pri krajevnih ustanovah in na deželni ravni. Senatorica Jelka Gerbec je sistematično nastopila v okviru senatne komisije za šolstvo in pri ministrstvu za javno vzgojo, tudi osebno pri ministru, z vprašanji in pozivi. Nekajkrat je pospremila delegacijo šolskih predstavnikov na ministrstvo in na razgovor s podtajnico za javno vzgojo, senatorko Falcucijevo.

Po dolgem boju so končno merodajne oblasti sklenile, da postane s šolskim letom 1978-1979 zavod samostojen.

Sedaj ima zavod tri oddelke, in sicer: oddelek za orodne mehanike, za kemijske operaterje, za monterje in popraviljavce radijskih in televizijskih sprejemnikov. Na vseh treh oddelkih traja šolanje po tri leta.

Kakšni so pa poklicni profili? Po opravljenem študiju je orodni mehanik sposoben da izdelava strojček ali njegove posamezne dele in to po predpisanem ali po svojem lastnem načrtu, vari kovine, nekovine, plastične mase; kuje jeklo; pozna razne postopke kaljenja; brusi orodje za obdelovalne stroje; zna popraviti ali zamenjati pokvarjene in izrabljene dele; zna montirati, uravnavati in kontrolirati delovanje nekaterih strojev.

Kemjiskem operater zna pripraviti snovi z določenimi kemjiskimi lastno-

stmi; določiti sestavo in lastnosti snovi kemične industrijske proizvodnje; montirati aparate za sinteze in laboratorijsko raziskavo; ugotoviti in razlagati podatke, ki jih dajejo razni aparati in instrumenti; nadzorovati njihovemu pravišnemu delovanju; skrbeti za njihovo vzdrževanje.

Mladinci, ki dokončajo tretji oddelek, pa znajo ugotoviti in popraviti razne okvare na radijskih in televizijskih spreje-

mnih, montirati omenjene sprejemnike, oziroma popraviti njihove dele.

Po treh letih študija se morejo dijaki vpisati v nadaljni bienij in postanejo tehniki. S tem naslovom se lahko vpisejo na univerzo.

Sedaj bi bilo umestno preveriti kateri profili so še zaželeni in potrebni, in na tej podlagi razviti potrebno akcijo da bi zavod postal še bolj odgovarjajoč potrebam in željam slovenske mladine.

NAŠI FESTIVALI

**Sekcija KPI «1. maj» iz Podlone
jerja prireja Festival komunističnega tiska 18. - 19. - 20. junija v
Ljudskem domu**

**V nedeljo, 19. junija, bogat kulturni program s KUD «Železničar» iz Srpskih Moravic
Udeležite se!**

**Sekcija KPI
papirnice «CARTIMAVO»**

ŠTIVAN - DEVIN

26. - 27. junija

*** * ***

**od 17. do 21. junija
v parku za «Vatikanom»
pri Sv. Jakobu**

PRISPEVKI

Briščik Josipina, Mali Repen, prispeva 3.000 lir

Ob poravnavi naročnine so prispevali:
Gabrovec Palmino, 4.000 lir; Bogatec Emilio, 4.000 lir

Ob tretji obletnici smrti sina Rikca, daruje Cena Malalan 10.000 lir za sklad Dela.

V spomin na pokojnega moža in očeta daruje družina Žerjal iz Križa 10.000 lir za Delo

V prejšnji številki DEĽA je naš stavec pomotoma zamenjal podnapise slikam o srečanju s tov. Berlinguerjem.

Bralce prosimo za razumevanje.

Kraška rajonska sveta izvoljeni in preference

VZHODNI KRAS

1) Adolf WILHELM	376
2) Annamaria CARLI KALC	93
3) Dario STOJKOVIC	79
4) Francesco FOSCHINI	61
5) Carlo RAZEM	47
6) Giuseppe ZAGAR	45
7) Natascia CALZI MERMOLJA	44
8) Eugenio COVACIO	16
9) Sonja BABIC PECAR	15
10) Dario GREGORI	14
11) Darko KRALJ	8
12) Oskar CALZI	6
13) Caterina KRAVOS SOSIC	4
13) Adriano SERRA	4
15) Neva GREGORI	3
16) Marcello CIUCH	1

ZAHODNI KRAS

1) Slavoljub ŠTOKA	109
2) Dušan KRIŽMAN	39
3) Nevia BOGATEZ TENZE	37
4) Ennio BOGATEZ	34
5) Luigi KAPUN	33
6) Edoardo UMKAR	29
7) Angelo TENZE	13
8) Sandra REBULA	9
8) Paola STARZ	9
10) Sergio HUSU	8
11) Vida GERLANC Mennucci	6
12) Silvano ZACCARIA	4
13) Mario BRISCICH	3
14) Mariano RUPEL	1
15) Mario PUNTAR	0
15) Albina KOPUN STERNI	0

**DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino**
Direktor **ALBIN ŠKERK**
Ureja uredniški odbor
Odgovarja **FERDI ZIDAR**
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 76.48.72, 74.40.47
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24.36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 6.000 lir
Tisk: Tipolito Stella snc
Ulica Molino a Vento 72 - Trst